

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 18. oktobrī
(OR. en)

14394/23

COSI 181
CRIMORG 139
ENFOPOL 433
CT 156
COTER 186
AVIATION 194
JAI 1334

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 18. oktobris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 659 final
Temats:	KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM par dronu radīto potenciālo apdraudējumu novēršanu

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 659 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 659 *final*

Briselē, 18.10.2023.
COM(2023) 659 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

par dronu radīto potenciālo apdraudējumu novēršanu

I. IEVADS

Šajā paziņojumā ir izklāstīta ES politika par to potenciālo apdraudējumu novēršanu, kurus rada nesadarbīgas bezpilota gaisa kuģu sistēmas (*UAS*), ko parasti sauc par “droniem”. Tas ir daļa no plašāka pretedronu tiesību aktu kopuma, kas ietver arī divas rokasgrāmatas, kurās ir sniegti praktiski norādījumi par galvenajiem šīs politikas tehniskajiem aspektiem. Šis tiesību aktu kopums ar Komisijas paziņojumu “*Dronu stratēģija 2.0 viedai un ilgtspējīgai bezpilota gaisa kuģu ekosistēmai Eiropā*”¹ tika izziņots kā pamatpasākums. Šis paziņojums ir atbilde turpmāk minētajām vajadzībām: i) nodrošināt visaptverošu un saskaņotu politikas satvaru; ii) veidot vienotu izpratni par piemērojamām procedūrām, lai novērstu pastāvīgi mainīgos apdraudējumus, ko, iespējams, rada droni; un iii) ņemt vērā straujo tehnoloģiju attīstību.

A. ES regulējuma papildināšana attiecībā uz droniem

Leģitīma dronu izmantošana ir galvenais pasākums virzībā uz divējādo zaļo un digitālo pārkārtošanos, kā noteikts ES “*Dronu stratēģijā 2.0*”. Droni ir īpaši nozīmīgi transporta, aizsardzības, tirdzniecības un pakalpojumu jomās. Paredzams, ka turpmākajos gados Eiropas Savienībā izmantoto dronu skaits ievērojami pieaugs un būtiski uzlabosies to ātrums, veiktība, maksimālais darbības rādiuss, kravnesība, sensoru precizitāte un mākslīgā intelekta izmantojums. Šīs izmaiņas paplašinās dronu leģitīmo un likumīgo lietojumu klāstu. Tomēr, lai šāds potenciāls tiktu sasniegts, ir jānovērš potenciālie apdraudējumi, ko var radīt nesadarbīgi droni. Nesadarbīgi droni ir jādefinē atbilstoši nesadarbošanās veidam, un tas var būt noziedzīgs, nelikumīgs (tīši pārkāpjot noteikumus) vai amatierisks (aiz nezināšanas vai neuzmanības).

Šajā paziņojumā ir aplūkoti apdraudējumi, ko rada civilai lietošanai paredzēti droni, un tā mērķis ir novērst šo dronu radītos apdraudējumus civilajā vidē. Lai gan šajā paziņojumā galvenā uzmanība nav pievērsta aizsardzības nolūkiem konstruētiem droniem, joprojām pastāv vairākas saiknes ar aizsardzības jomu. Šīs saiknes attiecas uz iespēju, ka noziedznieki vai teroristi izmantos mazākus dronus, kas konstruēti aizsardzības nolūkiem, kā arī uz sinerģiju starp pretedronu tehnoloģijām. Droni, kas konstruēti aizsardzības nolūkiem, var aizņemt to pašu gaisa telpu, ko aizņem civilie droni, un šādos gadījumos kompetentajām iestādēm ir jāspēj tos identificēt, lai apzinātos situāciju.

Šī paziņojuma piemērošanas joma ir konkrēti to potenciālo apdraudējumu *novēršana*, kurus rada droni. Tādēļ tā mērķis nav aptvert plašāku dronu lietošanas dimensiju iekšējās drošības aspektā, proti, to izmantošanu tiesībaizsardzības, sabiedrības drošības vai sabiedriskās kārtības nolūkos.

Par nesadarbīgu dronu radīto apdraudējumu novēršanu galvenokārt ir atbildīgas dalībvalstu iestādes. Tomēr dalībvalstis gūst labumu arī no rīcības ES līmenī, kas ļauj ciešāk sadarboties un koordinēt dažādus šim nolūkam izmantotos līdzekļus un instrumentus. Tādēļ šajā paziņojumā tiek atbalstītas dažādas darbības saistībā ar kopienas veidošanu un informācijas apmaiņu. Tas arī sniedz atbalstu dalībvalstīm ar norādījumiem, apmācību, finansējumu un darbības procedūrām.

Potenciāli bīstami incidenti ar droniem ir kļuvuši biežāki gan Eiropas Savienībā, gan ārpus tās robežām. Tādēļ ir svarīgi veicināt fizisko vai digitālo pretedronu risinājumu ieviešanu, ko veic tiesībaizsardzības iestādes un citas publiskās iestādes Eiropas Savienībā, kā arī kritiskās infrastruktūras operatori. ES pretedronu politikas izstrāde palīdzēs nostiprināt pieejamo jauno risinājumu efektivitātes pārbaudes procedūras un veicināt pētniecības un inovāciju mērķtiecīgu izmantošanu šajā jomā. Izstrādājot šo

¹ Dronu stratēģija 2.0 viedai un ilgtspējīgai bezpilota gaisa kuģu ekosistēmai Eiropā, COM(2022) 652 final, 2022. gada 29. novembris.

pretedronu politiku, Komisija palīdz stiprināt pretedronu risinājumu tirgu Eiropas Savienībā. Tā pavērs ceļu lielākai ES stratēģiskajai autonomijai un tehnoloģiskajai suverenitātei, tostarp kritisko tehnoloģiju jomās. Šī politika arī veicinās Eiropas spējas izstrādāt progresīvus risinājumus aizsardzības, kosmosa un civilās drošības jomās un samazinās atkarību no piegādātājiem ārpus Eiropas. Tās pamatā būs rezultāti, ko dos kritisko tehnoloģiju atkarības novērtējums², un tā nodrošinās papildu datus un analīzi. Šī politika arī: i) nodrošinās informāciju izpratnes veidošanai Komisijā par kritisko tehnoloģiju izmantošanu un atkarību no piegādātājiem ārpus Eiropas un ii) sniegs skaidru pārskatu par minētās atkarības līmeni.

Turklāt, lai novērstu apdraudējumus, ko nesadarbīgi droni rada no valsts iestādes viedokļa, ir svarīgi arī: i) ieviest skaidras un saskaņotas sistēmas un procedūras; ii) nodrošināt skaidras pilnvaras atbildīgajām publiskā un privātā sektora ieinteresētajām personām vērsties pret nesadarbīgiem droniem un iii) veicināt sadarbību starp ieinteresētajām personām, kuras ne vienmēr ir pieradušas strādāt kopā (tiesībaizsardzības iestādes, civilās aviācijas iestādes, operatori, ražotāji un mobilo sakaru tīklu operatori). Šajā paziņojumā ir ierosinātas darbības, lai: i) veidotu vienotu izpratni par piemērojamām procedūrām, novēršot dronu radītos apdraudējumus, un ii) apzinātu iespējamās vajadzības attiecībā uz regulatīvo pasākumu harmonizāciju.

B. Pašreizējo — un strauji mainīgo — apdraudējumu novēršana

Gan ES Drošības savienības stratēģijā³, gan Terorisma apkarošanas programmā⁴ ir uzsvērts, ka nesadarbīgu dronu apdraudējumi rada nopietnas bažas Eiropā.

Dronu strauji pieaugošās spējas rada arvien lielāku drošības risku. Pēdējos gados ir atklāti vairāki plāni izmantot dronus teroristu uzbrukumos⁵. Ir arī novēroti aizdomīgi dronu lidojumi ap kritisko infrastruktūru, piemēram, enerģētikas objektiem, lidostām un ostām, un tas liecina par iespējamu ļaunprātīgu dronu izmantošanu naidīgas informācijas vākšanai. Dronus izmanto noziedznieki, kas nodarbojas ar kontrabandu pāri robežām, vai lai veicinātu citas nelikumīgas darbības, tostarp narkotiku kontrabandu. Turklāt droni var būt arī kiberrisku avots, piemēram, ja tos izmanto digitālai izlūkošanai. Dronu radītie apdraudējumi nav tikai tehniska problēma. Mūsdienās lielāko daļu civilām vajadzībām konstruēto dronu var atklāt un identificēt, taču joprojām ir ļoti sarežģīti tos pārtvert vai neitralizēt (t. i., pārņemt to vadību, droši nosēdināt vai notriekt), bieži vien tādēļ, ka nav juridiskas atļaujas to darīt. Tas jo īpaši attiecas uz privātajiem kritiskās infrastruktūras operatoriem. Tādēļ turpmākajos riska novērtējumos, kas veikti saskaņā ar Direktīvu par kritisko vienību noturību, ir jāizvērtē tas, kā tiek novērsti dronu radītie apdraudējumi⁶.

Apdraudējumu kopaina kļūst vēl skaidrāka, aplūkojot incidentus valstīs, kas atrodas netālu no ES un citās pasaules daļās. Droni izrādījās rentabla un efektīva divējāda lietojuma platforma, kas veicināja aizsardzības inovācijas Krievijas karā pret Ukrainu. Civiliem mērķiem paredzētu dronu izmantošana destruktīviem uzbrukumiem arī citos bruņotos konfliktos (piemēram, Jemenā vai Sīrijā) ir parādība, kas, ļoti ticams, tieši ietekmēs ES iekšējo drošību. Veids, kādā darbojas teroristu grupas, un viņu uzlabotās prasmes izmantot

² Komisijas iekšējais padziļinātais autonomo sistēmu novērtējums, kas veikts 2022. gadā.

³ “ES Drošības savienības stratēģija”, COM(2020) 605 final, 2020. gada 24. jūlijs.

⁴ “ES terorisma apkarošanas programma: paredzēt, novērst, aizsargāt, reaģēt”, COM(2020) 795 final, 2020. gada 9. decembris.

⁵ Piemēri: i) fanātiskais džihādists, kuru Spānijas tiesa 2022. gada oktobrī notiesāja par plānošanu uzbrukt stadionam svarīgas futbola spēles laikā, izmantojot ar sprāgstvielām pildītu dronu; un ii) Beļģijas pilsonis, kuru notiesāja par mēģinājumu uzspriecināt cietumu, izmantojot dronus.

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2022/2557 (2022. gada 14. decembris) par kritisko vienību noturību (OV 2022 L 333, 164. lpp.).

vispārpieejamos dronus var sasniegt mūsu robežas un radīt apdraudējumu. Tas pats attiecas uz dronu izmantošanu apzinātas nogalināšanas mēģinājumos⁷.

Tomēr pretedronu risinājumi ir nepieciešami ne tikai, vēršoties pret mērķtiecīgu ļaunprātīgu izmantošanu. Tie nepieciešami arī, lai novērstu nolaidības vai pārgalvības izraisītus incidentus. Lielākā daļa dronu lietotāju Eiropas Savienībā (jo īpaši licencētie profesionālie tālvadības piloti vai organizētās atpūtas piloti) ievēro spēkā esošos noteikumus, prasības un tehniskos ierobežojumus. Tomēr nekompetenti, neuzmanīgi un noziedzīgi dronu lietotāji ir atbildīgi par daudziem bīstamiem incidentiem, kas saistīti ar droniem, visā Eiropas Savienībā. Liela mēroga sabiedriskie pasākumi ir īpaši neaizsargāti pret šādiem traucējumiem, tāpat kā dažas kritiskās nozares, piemēram, gaisa transports. Turklāt dronu nelikumīga izmantošana var ietekmēt arī atsevišķu sabiedrības locekļu personīgo drošību un tiesības uz privātumu, jo īpaši, ja dronus ekspluatē dzīvojamajos rajonos.

C. Pielāgošanās tehnoloģiju attīstībai

Lai aizsargātu mūsu sabiedrību pret ļaunprātīgiem un nesadarbīgiem droniem, ir nepieciešami cenas ziņā pieņemami un droši pretpasākumi, kas nodrošina elastīgus risinājumus. Risinājumi parasti attiecas uz trim aspektiem — atklāšanu, izsekošanu un identificēšanu, savukārt valsts iestādes interesējas par vēl diviem papildu aspektiem — neitralizēšanu un tiesu ekspertīzi.

Gan aizsardzības, gan civilās drošības jomā jau tiek izstrādāti un pārbaudīti novatoriski pretedronu risinājumi. To ienākšanu tirgū un nodošanu galalietotājiem var veicināt visaptverošs ES satvars cīņai pret droniem, kuru izstrādāt mudināts šajā paziņojumā. Tomēr nav iespējams izmantot standartizētu “visiem derīgu” pieeju pretedronu pasākumu īstenošanai, jo ir daudz dažādu iespējamo darbības scenāriju un situāciju.

Tādēļ pretedronu pasākumi ir jāpielāgo dažādām vajadzībām un dažādām darbības vidēm. Par iekšējo drošību atbildīgo iestāžu skatījumā var būt tādas situācijas, kad vēlamā un vienīgā iespēja ir drona pilnīga fiziskā iznīcināšana, piemēram, lai novērstu neizbēgamu uzbrukumu cilvēkiem vai infrastruktūrai. Citos gadījumos, piemēram, kad notiek noziedzīga izmantošana vai agresīva informācijas vākšana, ļoti nepieciešama ir iespēja pārņemt drona vadību un to nosēdināt, atstājot pēc iespējas neskartu, lai nodrošinātu optimālu kriminālistikas izmeklēšanu. Tas ietver vajadzību pēc sarežģītiem kiberrisinājumiem, lai pārņemtu drona operētājsistēmas vadību.

Viena no tehnoloģiskajām tendencēm, kam jāseko līdzīgi un kas aktīvi jāizmanto, ir sensoru izstrāde precīzākai dronu atklāšanai. Esošās sensoru spējas ir iespējams vēl vairāk attīstīt, lai ne tikai atklātu dronu, bet arī lai novērtētu tā radīto apdraudējumu, veicot lidojuma modeļanalīzi un nosakot krāvesību un aprīkojumu. Sensoriem un atklāšanas sistēmām ir jāspēj tikt galā ar mainīgajām dronu formām un spējām (ātrums, veiktība, spēja izmantot mānecīkus utt.). Arvien svarīgāka kļūst valsts iestāžu un privāto kritiskās infrastruktūras operatoru spēja analizēt šo sensoru datus. Arī mākslīgajam intelektam būs liela nozīme, piemēram, tas automātiski izveidos brīdinājumus, aprēķinās riskus, prognozēs maršrutus vai paredzēs nosēšanās vietas. Tādējādi jaunās tendences dronu tirgos ir nepārtraukti jāuzrauga un jāiekļauj pretedronu risinājumos. Šo tehnoloģiju attīstības uzraudzīšanai būtu jādod ES iestādēm iespējas noteikt prioritāros ieguldījumus un atbalstīt tādu risinājumu izstrādi, kuri ir vispiemērotākie, lai apmierinātu dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un privāto operatoru norādītās darbības vajadzības.

⁷ Kā piemērus var minēt neveiksmīgo mēģinājumu nogalināt Venecuēlas prezidentu un Meksikas narkotiku karteljus, kuri izmanto dronus pret citu noziedzīgu organizāciju pārstāvjiem.

Attiecībā uz pārtveršanu un neitralizāciju ir nepieciešams papildus testēt tehnoloģijas, kas ir piemērotas dažādām vidēm un scenārijiem. Aizsardzības jomā ir izstrādāti noteikti risinājumi, kā fiziski iznīcināt vai pilnībā pārtvert dronu, kamēr tas atrodas gaisā, tādējādi samazinot atlūzu krišanu, kas var izraisīt traumas cilvēkiem vai bojāt objektus. Viens no šādiem risinājumiem ir mērķtiecīgi virzīta enerģija, ko rada augstas enerģijas lāzeri, vai lielaudas radiofrekvenču un tīkla pārtveršanas sistēmu, kā arī digitālo rīku izmantošana, lai iegūtu kontroli pār nesadarbīgiem droniem.

Tiesībaizsardzības un izmeklēšanas vajadzībām īpaši noderīga ir spēja neitralizēt dronu apdraudējumus, pārņemot to vadības sistēmu kontroli un droši tos nosēdinot, lai iestādēm un izmeklētājiem nodrošinātu pēc iespējas labāku piekļuvi iespējamiem fiziskajiem un digitālajiem pierādījumiem. Tādēļ ir jānodrošina plaša dažādu risinājumu klāsta pieejamība un apstiprināšana dažādiem mērķiem, kas saistīti ar iekšējo drošību. Līdz ar to ir jāveicina atbilstīga tirgus un inovāciju vide pretedronu risinājumiem, kurus izmanto civilās drošības jomas vajadzībām. Pretējā gadījumā pretedronu risinājumu attīstība netiks līdzī pieaugošajam dronu skaitam un to spēju attīstībai. Ir svarīgi arī strukturēt un segmentēt šo tirgu, lai palīdzētu attiecīgajām iestādēm apzināt tos risinājumus, kas vislabāk atbilst viņu vajadzībām.

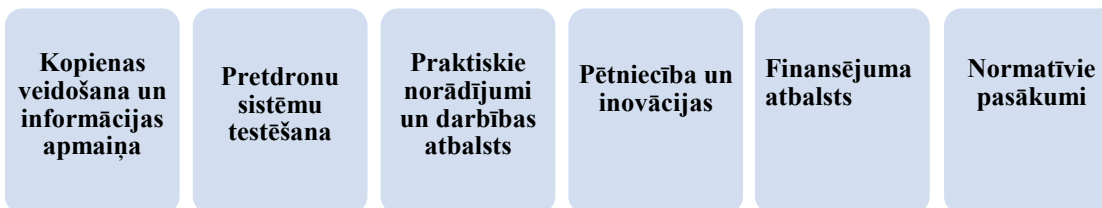
Turklāt ir svarīgi uzraudzīt pretedronu sistēmu darbību traucējošās sistēmas, ko izmanto noziedznieki. Pretedronu sistēmu darbību traucējošās sistēmas ir ierīces, kuras vai nu ir uzstādītas uz drona, vai izvietotas uz zemes un ir paredzētas, lai traucētu konkrētus pretedronu pasākumus.

Visbeidzot, daudzas pretedronu sistēmas ir izstrādātas arī aizsardzības nolūkos. Lai gan prasības atšķiras, aizsardzībai paredzētajām pretedronu sistēmām bieži vien ir kopīgas iezīmes un tehnoloģijas ar civilām nolūkam paredzētajām sistēmām, un tāpēc ir vajadzīga cieša sadarbība ar aizsardzības jomu.

Šī mainīgā tehnoloģiskā ainava prasa arī konsekventu un pastāvīgi atjauninātu tiesisko regulējumu pretedronu sistēmu izmantošanai.

II. ES PRETRONU POLITIKAS IZSTRĀDE

Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām par iespējamiem dronu apdraudējumiem kopš 2016. gada, kad notika pirmais ES pretedronu seminārs. Kopš tā laika ir ieviests plašs iniciatīvu klāsts, lai veicinātu kopienas veidošanu, informācijas apmaiņu, paraugprakses izstrādi un īpašu finansējumu projektiem. Pēc diskusijām ar dalībvalstu ekspertiem Komisija turpinās atbalstīt šīs pašreizējās iniciatīvas, vienlaikus attīstot un integrējot arī jaunus darba virzienus, lai izstrādātu pilnvērtīgu ES pretedronu politiku. Šis darbs sastāvēs no šādām sešām galvenajām darbībām:

A. Kopienas veidošana un informācijas apmaiņa

Pašlaik ES līmenī pie pretedronu risinājumiem strādā plašs dažādu tīklu un dalībnieku loks. Tādēļ ir nepieciešams racionalizēt un virzīt to turpmākās darbības politikas, tehniskajā un darbības jomā, lai: i) veidotu darbaspējīgas ieinteresēto personu kopienas; ii) nodrošinātu efektīvu informācijas un paraugprakses apmaiņu un iii) novērstu darba dublēšanos.

Komisija veicinās esošās iniciatīvas tehniskā līmenī, vienlaikus izveidojot **Komisijas pretedronu ekspertu grupu**, lai tā sniegtu ieteikumus politikas līmenī. Šī ekspertu grupa varēs sniegt stratēģisku ieguldījumu dažādās ES līmeņa politikas jomās, kas ir saistītas ar pretedronu darbībām, piemēram, iekšējās drošības, robežu pārvaldības vai kritiskās infrastruktūras noturības jomās. Šajā nolūkā ekspertu grupa sadarbosies ar citām ekspertu grupām un vajadzības gadījumā ar attiecīgajām Padomes darba grupām.

Regulāri notiek darbsemināri un ekspertu sanāksmes par pretedronu risinājumiem un politiku. Tajās piedalās politikas veidotāji, tehniskie eksperti un pētnieki no Komisijas, dalībvalstīm, citām ES iestādēm, ES aģentūrām, ES finansētajiem projektiem, starptautiskajām organizācijām un partnervalstīm. Šo darbību rezultātā visu ieinteresēto personu iesaiste ir bijusi nepārtraukta, tādējādi ievērojami atvieglojot operatīvo un praktisko sadarbību. Šim nolūkam Komisija ir izveidojusi **Informācijas centru bezpilota gaisa kuģu sistēmu apkarošanai (Counter-UAS Information Hub)**⁸, kurā pašlaik ir vairāk nekā 300 dalībnieku. Šī tiešsaistes platforma tiek regulāri atjaunināta, un tajā ir pieejami dažādi informācijas avoti, piemēram, attiecīgo ES finansēto projektu rezultāti, prezentācijas, ziņojumi un pusgada informatīvais izdevums.

Vēl viena svarīga kopienas veidošanas un informācijas apmaiņas pasākumu daļa, jo īpaši tiesībsardzības iestāžu operatīvajām vajadzībām, notiek ES finansēto **Eiropas tiesībsardzības tīklu** ietvaros. Piemēram, visi šie tīkli ir sākuši savas darbības dronu radīto apdraudējumu novēršanai: Eiropas Tiesībsardzības tehnoloģiju dienestu tīkls (*ENLETS*); ES Tīkls policijas un robežsardzes vienībām lidostās (*AIRPOL*); ES Īpašo intervences vienību tīkls (*ATLAS*) un ES Augsta riska drošības tīkls. Jaunizveidotā Tiesībsardzības tīkla darba grupa, kas ir Migrācijas un iekšlietu ģenerāldirektorāta iniciatīva ar mērķi veicināt sadarbību starp policijas tīkliem un ko finansē Komisija⁹, integrēs pašreizējos darba virzienus pretedronu jomā īpašā darba apakšgrupā.

Eiropas Aviācijas drošības aģentūra (EASA) ir izstrādājusi nesaistošas pamatnostādnes, kas palīdz iestādēm un lidostām sagatavoties dronu incidentiem, reaģēt uz tiem un atgūties no tiem¹⁰. Lai veicinātu informētas atbalsta darbības un politikas veidošanu ES līmenī, ir svarīgi nodrošināt Eiropas Savienībā drošu un detalizētu informācijas apmaiņu par incidentiem, kas saistīti ar droniem, papildus jau notiekošajai apmaiņai konkrētās kritiskajās zonās, piemēram, lidostās. Pilnībā ievērojot izmeklēšanas konfidencialitāti, tomēr ir lielas iespējas uzlabot informācijas apmaiņu par: i) metodēm, ko izmanto nesadarbīgo dronu operatori; ii) konkrētiem apdraudējuma modeļiem un iii) apzinātajiem potenciālajiem riskiem. Lai atvieglotu un saskaņotu šādas informācijas apmaiņu par incidentiem, Komisija kopīgoja ar dalībvalstīm veidni, ko izmantot ziņošanai par incidentiem, kuros iesaistīti droni. Lai vēl vairāk uzlabotu informācijas apmaiņas kvalitāti un biežumu, Komisija izskatīs iespēju izveidot **digitālu platformu, kurā ietvers informāciju par dronu incidentiem**, lai to varētu izmantot attiecīgās valsts iestādes. Tā varētu nodarēt, lai pareizi identificētu un apkopotu datus par būtiskiem drošības incidentiem saistībā ar droniem ES. Tā varētu

⁸ Izmantojot ES *CIRCABC* platformu, ko atbalsta Eiropas Komisijas [programma ISA²](#), kas veicina Eiropas valsts pārvaldes iestāžu sadarbības risinājumus.

⁹ (Neformālo) Tiesībsardzības tīkla darba grupu (*LENWG*) vada Komisija, un pirmo reizi tā tikās 2023. gada 20. martā, lai veicinātu labāku sadarbību starp Migrācijas un iekšlietu ģenerāldirektorāta finansētajiem tīkliem. Pēc divpadsmit mēnešu izvērtējuma perioda *LENWG* var pārveidot par atbilstošu Komisijas ekspertu grupu.

¹⁰ Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūra (*EASA*) 2021. gada martā publicēja norādījumu kopumu dronu incidentu pārvaldībai lidostās: [Dronu incidentu pārvaldība lidlaukos \(Drone Incident Management at Aerodromes\)](#).

ietvert arī kiberdimensiju, jo droni tiek izmantoti ne tikai vizuālai, bet arī digitālai izlūkošanai. Šī platforma atbilstu esošajiem ziņošanas pienākumiem saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 376/2014¹¹ un nedublētu pašreizējos centienus.

Komisija arī organizēs regulāras ierobežotas pieejamības sanāksmes, lai atbilstošā formātā veicinātu apmaiņu ar pieredzi, kas gūta no incidentiem.

Galvenās darbības kopienas veidošanai un informācijas apmaiņai

- **Komisija izveidos ekspertu grupu par pretdronu darbībām, kurā piedalīsies dalībvalstu eksperti un citas ieinteresētās personas.**
- **Komisija izpētīs iespēju izveidot digitālu platformu ar informāciju par dronu incidentiem.**
- **Komisija organizēs regulāras sanāksmes, lai veicinātu klasificētas informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm par lieliem drošības incidentiem, kas saistīti ar dronu izmantošanu.**

B. Pretdronu sistēmu testēšana — risinājumu identificēšana un testēšana

Dalībvalstis un vietējās pārvaldes iestādes var izvēlēties no plaša tirgū pieejamu komerciālu pretdronu kiberrisinājumu un tādu pretdronu risinājumu, kas nav kiberrisinājumi, klāsta. Izdarīt šo izvēli ir sarežģīti, jo īpaši vietējām struktūrām, kurām nav pietiekamu tehnisko iespēju. Sniedzot ieteikumus un norādījumus, ko nodrošinās īpaša pretdronu ekspertu grupa un Komisijas Kopīgā pētniecības centra (*JRC*) veikums, Komisija palīdzēs dalībvalstu iestādēm izdarīt pareizo izvēli, lai apmierinātu to darbības vajadzības.

ES līmeņa aktivitātes pretdronu sistēmu testēšanai tika uzsāktas 2019. gadā. To mērķis ir izstrādāt vienotu metodiku to sistēmu izvērtēšanai, ko tiesībaizsardzības un citas valsts iestādes var izmantot, lai atklātu, izsekotu un identificētu potenciāli ļaunprātīgus dronus. Šo aktivitāšu centrālais pīlārs ir projekts “Courageous”¹² (2021–2024), ko finansē ES “Iekšējās drošības fonds – policija” (“IDF – policija”). “Courageous” projektu vada Beļģijas Karaliskā militārā akadēmija, un tā uzdevums ir: i) identificēt atbilstošus standarta scenārijus pretdronu sistēmu testēšanai; ii) izstrādāt funkcionālās un veikspējas prasības un iii) izstrādāt testēšanas metodiku. Projektā tiek testēti arī sensoru un integrēto sistēmu veikspēja. Projekta rezultāti tiek pastāvīgi kopīgoti ar dalībvalstīm, kā arī izvēlēti partnervalstīm un starptautiskām organizācijām. Pēc projekta pabeigšanas Komisija un “Courageous” konsorcijs iepazīstinās dalībvalstis ar iespējām nodrošināt projekta ilgtermiņa un ieteiks **metodiku pretdronu testēšanas iekārtām** dalībvalstīs.

Tehnoloģiskā attīstība, kas ir svarīga pretdronu sistēmām, noris strauji. Tādēļ testēšanas darbības ir jāpapildina ar pastāvīgu tendenču uzraudzību, lai identificētu gan perspektīvākos risinājumus, gan visus iespējamus jaunus izaicinājumus pretdronu sistēmu izstrādē. *JRC* ir izveidojis spēju veikt šo uzraudzību un noteikt jaunās problēmas. Tas dod labumu dalībvalstīm un sniedz vērtīgu ieguldījumu ES līmeņa testēšanas iniciatīvās. Informācijas apmaiņa notiks piemērotos kanālos, jo īpaši ekspertu grupā.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 376/2014 (2014. gada 3. aprīlis) par ziņošanu, analīzi un turpmākajiem pasākumiem attiecībā uz atgadījumiem civilajā aviācijā un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 996/2010 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/42/EK, Komisijas Regulas (EK) Nr. 1321/2007 un (EK) Nr. 1330/2007.

¹² <https://courageous-isf.eu/>.

Standartizācija ir viens no instrumentiem tehnoloģisko risinājumu saskaņošanai. “Courageous” projektā tika izstrādāti īpaši ieteikumi par pirmsstandartizāciju, pamatojoties uz kuriem var turpmāk novērtēt standartizācijas procesu uzsākšanas iespējamību un nepieciešamību. ES līmenī ir gūti labi panākumi, izstrādājot brīvprātīgas veikspējas prasības detektoru iekārtām ārpus aviācijas (piemēram, rentgena iekārtām un metāla detektoriem¹³). Kopā ar ekspertiem no dalībvalstīm un nozares Komisija tagad izstrādās arī **brīvprātīgas veikspējas prasības** pretedronu sistēmām, attiecīgā gadījumā atbilstoši Kiberdrošības akta noteikumiem¹⁴. Pretedronu sistēmu sertifikācijas procesa izveidei arī turpmāk jābūt vidēja termiņa mērķim. Vajadzības gadījumā tiks apsvērta iespēja izstrādāt arī hibrīdveida civilās aizsardzības standartus.

Vēl viens būtisks elements ir pretedronu sistēmu kiberdrošības standartizācija un sertifikācija, jo īpaši, ja tās nodrošina piegādātāji no valstīm, kas nav ES dalībvalstis. Šajā posmā joprojām nav skaidrības par to, cik labi ir aizsargāti dati, ko apkopo noteiktas atklāšanas sistēmas. Turklāt ir svarīgi pēc iespējas novērst pretedronu sistēmu uzlaušanu un ļaunprātīgu izmantošanu, nodrošinot to komponentu kiberneturību.

2022. gada septembrī Komisija pieņēma priekšlikumu regulai par kiberneturību¹⁵, lai izstrādātu vispārīgus kiberdrošības noteikumus produktiem ar digitāliem komponentiem — gan aparatūru, gan programmatūru —, kas ienāk vienotajā tirgū. Ierosinātās jaunās regulas mērķis ir šiem produktiem noteikt obligātas kiberdrošības prasības. Šīs prasības paredzēs, ka kiberdrošība automātiski jānodrošina iekārtas konstrukcijai, kā arī izvirzīs prasības neaizsargātības novēršanai. Kā ierosinājusi Komisija, uz dronu sistēmām, kas nav izstrādātas tikai valsts drošības vai militāriem mērķiem un kas vēl nav sertificētas saskaņā ar Regulu (ES) 2018/1139, šie jaunie noteikumi attieksies kā uz produktiem ar digitāliem elementiem, izņemot tos, kas izstrādāti vienīgi valsts drošības vai aizsardzības nolūkiem.

Galvenās darbības pretedronu sistēmu testēšanai

- **Komisija strādās pie tā, lai ieviestu saskaņotu testēšanas metodiku pretedronu sistēmām, pamatojoties uz “Courageous” projekta rezultātiem.**
- **JRC sastādīs gada ziņojumu par pretedronu tehnoloģiju tehniskajiem sasniegumiem.**
- **Komisija sadarbībā ar attiecīgajām ekspertu grupām, piemēram, tiesībaizsardzības tīkliem *ENLETS*, *HRSN*, *AIRPOL*, izstrādās brīvprātīgu veikspējas prasību kopumu pretedronu sistēmām.**

C. Praktiskie norādījumi un darbības atbalsts

Vairākās JRC publikācijās, piemēram, pamatnostādņēs, kurās galvenā uzmanība ir pievērsta ēku perimetra aizsardzībai¹⁶, un īpašajā pētījumā par sprādzienbīstamu lādiņu pārvadāšanu ar droniem¹⁷, nesadarbīgu

¹³ Komisijas Ieteikums par brīvprātīgām tādu rentgena iekārtu veikspējas prasībām, ko izmanto sabiedriskās vietās, C(2022) 4179 final.

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/881 (2019. gada 17. aprīlis) par *ENISA* (Eiropas Savienības Kiberdrošības aģentūra) un par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju kiberdrošības sertifikāciju.

¹⁵ Priekšlikums — Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par horizontālajām kiberdrošības prasībām attiecībā uz produktiem ar digitāliem elementiem un ar ko groza Regulu (ES) 2019/1020, COM(2022) 454 final.

¹⁶ *Karlos, V. un Larcher, M., Guideline — Building Perimeter Protection* (Pamatnostādne — ēkas perimetra aizsardzība), EUR 30346 EN, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2020. gads.

¹⁷ *UAS* radītos apdraudējumus, izmantojot sprāgstvielas, JRC izmeklēja izdevumā *Larcher M., Karlos V., Valsamos G. un Solomos G., Scenario study: drones carrying explosives* (Scenārija izpēte: droni, kas pārvadā sprāgstvielas), JRC107683, 2018. gads.

dronu radīto apdraudējumu novēršana jau ir noteikta kā prioritāte. Turklāt nesenojā publikācijā¹⁸ par integrētās drošības koncepciju ir uzsvērts, cik svarīgi ir integrēt samērīgus, piemērotus un daudzfunkcionālus aizsardzības pasākumus pārdomātā pieejā jau no projekta plānošanas un izstrādes posma paša sākuma, ieskaitot pasākumus cīņai pret jebkuriem uzbrukumiem, kuros tiek izmantoti droni.

Turklāt *EASA* rokasgrāmatā “Dronu incidentu pārvaldība lidlaukos” ir sniegti norādījumi par to, kā izstrādāt atbilstošus pasākumus un procedūras, kas atbalsta ātru, efektīvu un samērīgu sistēmu reaģēšanai uz incidentiem lidostās. Šādā veidā var izvairīties no gaisa satiksmes apturēšanas vai gaisa telpas vai skrejceļu slēgšanas vai arī samazināt to līdz minimumam, un lidostu slēgšana joprojām būs pēdējais līdzeklis. *EASA* darbā tiek ņemti vērā Starptautiskās civilās aviācijas organizācijas norādījumi par aviācijas drošību¹⁹.

JRC ir izstrādājis divas jaunas rokasgrāmatas:

- ***Aizsardzība pret bezpilota gaisa kuģu sistēmām: rokasgrāmata par kritiskās infrastruktūras un sabiedrisko vietu aizsardzību pret UAS — piecpakāpju pieeja C-UAS ieinteresētajām personām***
- ***Aizsardzība pret bezpilota gaisa kuģu sistēmām: Rokasgrāmata par UAS riska novērtēšanu un ēku un objektu fiziskās nocietināšanas principiem:***

Apmācības jomā ES finansētajā projektā *DroneWISE*²⁰ tika izstrādāts pret-dronu pasākumu vadības, kontroles un koordinācijas stratēģiju kopums, kas paredzēts ātrās reaģēšanas dienesta darbiniekiem. Projekta ietvaros tika sagatavoti arī desmit mācību moduļi, rokasgrāmata un tiešsaistes mācību portāls. Šie mācību moduļi ir integrēti Eiropas Savienības Tiesībaizsardzības apmācības aģentūras *CEPOL* mācību plānos. Vēl viens *ISF* projekts, kas bija veltīts pret-dronu apmācībai, bija *Skyfall* projekts. Ir vēl vairāk jāpaplašina pieejamā apmācība, iekļaujot tajā privātos drošības pakalpojumus sniedzējus, jo īpaši tos, kas ir atbildīgi par kritiskās infrastruktūras aizsardzību.

Komisijas **ES aizsardzības drošības konsultantu (*EU PSA*) programmā**²¹ ir sadaļa, kas veltīta pret-dronu darbībām un piedāvā: i) īpašu neaizsargātības novērtējumu augsta riska iekārtām un infrastruktūrai; ii) praktiskus ieteikumus par to, kā tikt galā ar drona radītiem apdraudējumiem; un iii) praktiskus ieteikumus par to, kā tikt galā ar dronu atklāšanas aprīkojuma izvērsanu augsta riska pasākumu laikā. Komisija izpētīs nepieciešamību izveidot ES pret-dronu aprīkojuma krātuvi, kas būs pieejama dalībvalstīm, lai tām palīdzētu liela mēroga pasākumos.

Mācības, piemēram, tās, ko organizē sadarbībā ar tiesībaizsardzības tīklu ES līmenī, veicina operatīvo sagatavotību dažādās iekšējās drošības jomās. Attiecīgā gadījumā Komisija sadarbosies ar attiecīgajiem tīkliem, lai mācībās iekļautu pret-dronu elementus. Tas palīdzēs vēl vairāk uzlabot zināšanas un apmainīties ar paraugpraksi, izmantojot dažādus risinājumus. Viena no prasībām, lai efektīvi reaģētu uz dronu radīto apdraudējumu ir tāda, ka ir jābūt uzticamai un drošai saziņai starp dažādām iestādēm. Tādēļ dronu radīto apdraudējumu apkarošana tiks iekļauta turpmāko mācību plānošanā, kas notiks ES finansētā *BroadEU.Net*

¹⁸ Eiropas Komisija “Integrētā drošība: sabiedrisko vietu aizsardzība pret teroristu uzbrukumiem”, JRC131172, 2022. gads.

¹⁹ *ICAO* Aviācijas drošības rokasgrāmata (Doc 8973 — ierobežota pieejamība) palīdz dalībvalstīm īstenot Čikāgas konvencijas 17. pielikumu, sniedzot norādījumus par to, kā piemērot tās standartus un ieteicamo praksi (*SARP*) [Aviācijas drošības rokasgrāmata](#).

²⁰ <https://dronewise-project.eu/>.

²¹ https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/counter-terrorism-and-radicalisation/protection/eu-protective-security-advisors-eu-psa_en.

sagatavošanas projekta ietvaros, pārbaudot topošās ES kritiskās komunikācijas sistēmas bāzi²². Turklāt var rīkot arī kopīgas mācības, tostarp ar kibernetikas un dronu drošības ekspertiem, lai risinātu dronu radītos kiberriskus, kā arī meklētu digitālus risinājumus dronu neitralizēšanai.

Galvenās darbības praktisku norādījumu un darbības atbalsta nodrošināšanai

- **JRC izdos divas rokasgrāmatas pret dronu materiālu ietvaros.**
- **Komisija sadarbībā ar attiecīgajām aģentūrām atbalstīs pašreizējo pret dronu mācību ieviešanu arī privātajā drošības sektorā.**
- **Komisija, sadarbojoties ar Tiesībaizsardzības tīkliem, integrēs mācību plānošanu pret dronu komponentus.**

D. Pētniecība un inovācijas

ES turpina finansēt savu drošības pētniecības programmu pamatprogrammas “**Apvārsnis Eiropa**” (2021–2027) ietvaros²³. Šī drošības pētniecības programma nodrošina aptuveni 50 % kopējā publiskā finansējuma, kas ES un tās dalībvalstīs tiek ieguldīts drošības jomā. Kā stratēģisks ieguldījums dažādu ES drošības politikas prioritāšu īstenošanā, šī drošības pētniecība jau ir sākusi risināt dronu radītos apdraudējumus. Spilgti piemēri ir *ALADDIN*, kas nodrošina risinājumus dronu atklāšanai un neitralizēšanai ierobežotās pieejamības zonās²⁴, vai *7SHIELD*, kas pēta pret dronu risinājumu izstrādi kritiskās kosmosa infrastruktūras virszemes segmentiem. *ALFA* projekts arī guva panākumus un izstrādāja sistēmu kontrabandas nolūkiem izmantoto dronu atklāšanai un izsekošanai²⁵. Šīs pētniecības un inovāciju iniciatīvas ir iespējams turpināt programmas “**Apvārsnis Eiropa**” ietvaros, tās var apstiprināt vai papildināt ar *ISF-Police* ietvaros veiktām darbībām.

Nākotnē Komisija veicinās sistemātiskāku attiecīgo projektu rezultātu apmaiņu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, tostarp ar Eiropas drošības pētniecības un inovāciju kopienas starpniecību²⁶. Tas vēl vairāk stiprinās apmaiņu ar konkrētiem datiem. Tas arī ļaus efektīvāk apkopot lietotāju prasības un darīt šīs prasības zināmas nozarei, lai virzītu inovāciju ieviešanu. Turklāt sistemātiska apmaiņa ar projektu rezultātiem palīdzēs izveidot strukturētu dialogu ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai noteiktu daudzsoļošanas tehnoloģijas, rīkus un risinājumus, ko var izmantot dalībvalstu iestāžu grupa. Šajā kontekstā Komisija kopā ar dalībvalstīm²⁷ izvērtēs šādas iespējas: i) izstrādāt neatkarīgu izpētes tēmu par pret dronu risinājumiem “**Apvārsnis Eiropa**” turpmākajās darba programmās un ii) atbalstīt īpašas novatoriskas sistēmas, veicot iepirkumu pirmskomercializācijas posmā²⁸. Tas pilnībā atbilst uz spējām balstītajai pieejai,

²² ES kritiskās komunikācijas sistēma paredz veidot drošu platjoslas infrastruktūru, lai nodrošinātu to sakaru sistēmu pārrobežu savietojamību, kuras Šengenas zonā izmanto tiesībaizsardzības iestādes un neatliekamās palīdzības sniedzēji.

²³ Iepriekš, līdz 2020. gada beigām, drošības pētniecība un inovācijas tika finansētas no pamatprogrammas “**Apvārsnis 2020**” un 7. pamatprogrammas.

²⁴ <https://cordis.europa.eu/project/id/740859>.

²⁵ *ALFA* ir arī pamats *ISF* projektam “*Courageous*” un tā testēšanas darbībām.

²⁶ Eiropas drošības pētniecības un inovāciju kopiena (*CERIS*) apvieno drošības pētniecībā ieinteresētās personas, sākot no politikas veidotājiem, galalietotājiem, akadēmiskajām aprindām un nozares un beidzot ar civilo drošību: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/ceris-community-european-research-and-innovation-security_en.

²⁷ Programmas “**Apvārsnis Eiropa**” komiteju konfigurācijā “*Civilā drošība sabiedrībai*”.

²⁸ Iepirkums pirmskomercializācijas posmā (*PCP*) ir pieeja pētniecības un tehnoloģiju izstrādes (*R&D*) pakalpojumu publiskajā iepirkumā, kas minēta 2007. gada 14. decembra *PCP* paziņojumā (C(2007) 799 final). Tas ir svarīgs

kas detalizēti izklāstīta Komisijas dienestu darba dokumentā “Drošības uzlabošana, izmantojot pētniecību un inovācijas”²⁹.

Ir ļoti svarīgi stiprināt sinerģiju pretdronu risinājumos starp Eiropas civilās drošības, aizsardzības un kosmosa nozarēm. Mērķim ir jābūt dronu un pretdronu tehnoloģiju sinerģijas veicināšanai starp minētajām trim nozarēm³⁰. Praksē šīs sinerģijas stiprināšana nozīmē, ka aizsardzības projekti var gūt labumu no novatoriskām norisēm civilajā jomā, savukārt civilā aeronautika var gūt labumu no attīstības aizsardzības jomā.

Eiropas Aizsardzības fonds (EAF) un tā priekšgājējprogrammas stimulē un atbalsta sadarbīgu pārrobežu pētniecību un tehnoloģiju izstrādi aizsardzības jomā. Papildinot un pastiprinot dalībvalstu centienus, EAF veicina sadarbību starp dažāda lieluma uzņēmumiem un pētniekiem no visām ES dalībvalstīm. EAF priekšgājējprogrammas jau ir finansējušas pretdronu projektus aizsardzības pētniecības un tehnoloģiju izstrādes ietvaros.

EAF darba programmā 2023. gadam ir ietverta pretdronu tehnoloģiju izstrādes darbība³¹, kuras indikatīvais budžets ir 43 miljoni EUR. Darbības mērķis ir izstrādāt aparatūras vai programmatūras moduļus visaptverošam mobilajam risinājumam, lai cīnītos pret dažādiem droniem, tostarp to spietiem.

EAF atbalsta galvenais paredzamais rezultāts pretdronu jomā 2021.–2027. gadā ir tāds, ka tiks izstrādāts pretdronu risinājuma prototips, kas, iespējams, ļaus nākotnē rīkot kopīgu iepirkumu ES līmenī. Tehnoloģiskās problēmas pretdronu sistēmu jomā tiek risinātas, izmantojot ES Aizsardzības inovāciju shēmu (*EUDIS*). Turklāt *EUDIS* ietver divējāda lietojuma inkubatoru virzienu, lai veicinātu labāku sadarbību starp civilo un aizsardzības jomu un sekmētu tehnoloģiju nobriešanu un pielāgošanu.

Vēl viens būtisks inovāciju pīlārs, jo īpaši attiecībā uz lietišķajiem pētījumiem par to, kā novērst dronu radītos apdraudējumus, ir *JRC* darbs. *JRC* projekta *Drone C-UAS* ietvaros *JRC* pārskatīs aktīvās un pasīvās pretpasākumu tehnoloģijas un veidu, kā šīs tehnoloģijas var izmantot, lai nodrošinātu publisko vietu un kritiskās infrastruktūras drošību.

Šajā nolūkā un kā pirmo soli *JRC* izveidos **dzīvo laboratoriju**, lai pētītu pretdronu tehnoloģijas un to, kā šīs tehnoloģijas var izmantot reālās pasaules apstākļos. Laboratorijas izveide ietvers risinājuma plānošanu, sagatavošanu un ieviešanu. Tā aptvers arī ieinteresēto personu un procesu noteikšanu, izsekošanu, identificēšanu, neitralizāciju un integrāciju. Dzīvās laboratorijas ieviešanas darba apjoms ietvers integrāciju ar pilota un bezpilota satiksmes vadības sistēmām, jo īpaši “U-space”³². Dzīvajā laboratorijā tiks arī pētīts, kā var integrēt mašīnmācīšanos un mākslīgo intelektu, lai uzlabotu pretdronu risinājuma vispārējo veikspēju.

Vidējā termiņā šī *JRC* dzīvā laboratorija tiks attīstīta par **pretdronu izcilības centru**.

instruments inovāciju stimulēšanai, jo tas ļauj publiskajam sektoram virzīt jaunu risinājumu izstrādi atbilstoši savām vajadzībām.

²⁹ Komisijas dienestu darba dokuments “Drošības uzlabošana, izmantojot pētniecību un inovācijas”, SWD(2021) 422 final, 2021. gada 15. decembris.

³⁰ SWD(2022) 362, 2022. gada 10. novembris. Kā aprakstīts progresa ziņojumā par civilās aizsardzības un kosmosa nozaru sinerģijas rīcības plāna īstenošanu saskaņā ar 9. darbību.

³¹ Komisijas Īstenošanas lēmums C(2023) 2296 (2023. gada 29. marts) par Eiropas Aizsardzības fonda finansēšanu, kas izveidots ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2021/697, un darba programmas pieņemšanu 2023. gadam, II daļa.

³² Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2021/664 par “U-space” tiesisko regulējumu. Termins “U-space” ir pieņemts, lai aprakstītu bezpilota gaisa kuģu satiksmes pārvaldību, kas nodrošina drošu mijiedarbību ar citām vienībām, kuras izmanto to pašu telpu pilsētu teritorijās un jebkurā citā vietā.

Prioritārās darbības, lai maksimāli izmantotu pētniecību un inovācijas

- **Komisija un dalībvalstis lems par turpmākajām vajadzībām pēc jauniem pretedronu risinājumiem, kas jāiekļauj attiecīgajās Eiropas pētniecības un inovāciju programmās, jo īpaši programmā “Apvārsnis Eiropa”.**
- **Komisija un dalībvalstis sastādīs daudzsološo pretedronu risinājumu sarakstu un novērtēs dažu šo risinājumu pirmskomercializācijas iepirkuma iespējamību.**
- **Komisija apzinās idejas, tehnoloģijas un risinājumus, ko integrēt aizsardzības spēju attīstībā, un atbalstīs projektus, kuru mērķis ir izplatīt šīs idejas, tehnoloģijas un risinājumus civilajā sektorā.**
- **JRC izveidos pretedronu izcilības centru, turpinot attīstīt dzīvo laboratoriju.**

E. Finansējuma atbalsts

Komisija turpinās sniegt finansiālu atbalstu attiecīgajām pretedronu darbībām, galvenokārt izmantojot *ISF*, kā arī Finanšu atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai (*BMVI*) un programmu “Apvārsnis Eiropa” (ar pētniecību un inovācijām saistītām darbībām).

ISF tematiskais mehānisms atbalstīs: i) Eiropas Tiesībaizsardzības tīklus; ii) *JRC* darbu šajā jomā; iii) jauno pretedronu ekspertu grupu un iv) informācijas apmaiņas platformas izveidi. Komisija jau finansē projektus, lai pārbaudītu un apstiprinātu sistēmas, kas atklāj un nosaka lokāciju droniem, kuri nelikumīgi šķērso ES ārējās robežas. Šo projektu pamatā ir iepriekšējo ES finansēto pētniecības projektu rezultāti³³.

ISF tematiskā mehānisma ietvaros Komisija 2024. gada pirmajā pusē mizsludinās **uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus**, lai īpaši atbalstītu tādu pretedronu risinājumu ieviešanu, kuriem ir liels izmantošanas potenciāls.

Dalībvalstis tiks mudinātas īstenot šo paziņojumu un savās *ISF* programmās izmantot ES finansēto pētījumu rezultātus par pretedronu risinājumiem.

Galvenās darbības finansējuma atbalstam

- **Komisija izsludinās uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus par pretedronu risinājumiem saskaņā ar *ISF* tematiskā mehānisma darba programmām 2026.–2027. gadam.**
- **Dalībvalstis tiks mudinātas pilnībā izmantot savas 2021.–2027. gada *ISF* programmas, lai apzinātu un īstenotu efektīvus pretedronu risinājumus.**

³³ Piemēri ietver projektus, kas finansēti saskaņā ar *BMVI* īpašajām darbībām šādos virzienos: i) inovācijas jūras/krasta un/vai sauszemes robežām; un ii) *Frontex*. Dažos projektos, kas tiek finansēti saskaņā ar īpašo darbību jūras/krasta un/vai sauszemes robežu inovāciju jomā, galvenā uzmanība ir pievērsta novatorisku uzraudzības tehnoloģiju izmēģinājumiem. Ir arī īpaša darbība, kas paredzēta aprīkojuma iegādei un nodrošināšanai Eiropas robežu iestādēm, lai atklātu dronus, kas šķērso robežas saistībā ar nelikumīgām vai noziedzīgām darbībām, un noteiktu to atrašanās vietu. Šī īpaša darbība ļaus dalībvalstīm iegādāties divas pretedronu sistēmas. Īpašo darbību ietvaros iegādātais tehniskais aprīkojums pēc *Frontex* pieprasījuma, kas izteikts ikgadējo divpusējo sarunu ietvaros, kā ES pievienotā vērtība ir jānodod *Frontex* rīcībā uz laiku līdz četriem mēnešiem gadā, lai to izmantotu kopīgās operācijas.

F. Normatīvo pasākumu izpēte

Lai gan ES ir regulējusi dronu likumīgu izmantošanu, ES līmenī pašlaik nav pieņemti īpaši pretdronu noteikumi, kas paredzētu vienotu saskaņotu regulējumu dalībvalstu iestādēm, operatoriem un ražotājiem. Kaut arī nozare atzinīgi novērtēja nesaistošās *EASA* pamatnostādnes, kas attiecas uz dronu incidentiem lidostās (tās jau ir iepriekš minētas šajā paziņojumā), šo pamatnostādņu neobligātā rakstura un ierobežotās darbības jomas dēļ tās nav pietiekamas, lai mazinātu apdraudējumus, ko rada nesadarbīgi droni. Tā kā nepārtraukti palielinās nepieciešamība efektīvi novērst dronu neatļautu izmantošanu, Komisija ciešā sadarbībā ar ekspertiem no dalībvalstīm turpinās analizēt vajadzību pēc leģislatīviem vai neleģislatīviem pasākumiem nākotnē. Šajā nolūkā Komisija uzsāks īpašu **kartēšanas pētījumu**, lai izprastu pašreizējo regulatīvo vidi. Šajā kartēšanas pētījumā jāņem vērā arī *ICAO* regulējums un attīstība, kā arī jāievēro tas, ka noteikumi, kas paredzēti, lai novērstu iespējamus dronu radītos apdraudējumus, nedrīkst pārmērīgi apgrūtināt likumīgās darbības, tostarp organizētās atpūtas pilotu darbības.

ES lidostas gūst labumu no detalizētiem un visaptverošiem drošības noteikumiem, kas attiecas arī uz dronu radītajiem apdraudējumiem. Lai nodrošinātu to, ka aviācijas iestādes un lidostas kļūst noturīgākas, saskaroties ar dronu radītajiem riskiem, un saskaņā ar pierādījumu balstītu pieeju, Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm **noteiks iespējamās papildu ievainojamības aizsardzībā pret nesadarbīgajiem droniem, veicot drošības riska novērtējumu, kas var likt veikt izmaiņas regulējumā.**

Šajā kontekstā ir nepieciešams strukturēts dialogs ar nozari un dronu ražotājiem par integrētiem drošības pasākumiem (piemēram, par sistēmu izturību pret viltošanu, spēju ierobežojumiem, komunikācijas protokolu kopīgošanu un pretdronu datubāzu atjaunināšanu).

Galvenās darbības attiecībā uz normatīvo pasākumu izpēti

- **Komisija uzsāks kartēšanas pētījumu, lai noteiktu regulatīvās vajadzības un dalībvalstu tiesību aktu un procedūru saskaņošanas iespējas.**
- **Izmantojot uz pierādījumiem balstītu pieeju, Komisija veiks aviācijas drošības riska novērtējumu droniem, lai noteiktu iespējamās lidostu papildu ievainojamības, kuru dēļ varētu būt nepieciešamas izmaiņas regulējumā.**
- **Komisija iesaistīsies strukturētā dialogā ar nozari par papildu īpašo pasākumu iespējamo nepieciešamību un to būtību saistībā ar dronu drošību.**

III. TURPMĀKĀ RĪCĪBA

Lai nodrošinātu, ka straujā tehnoloģiju attīstība un arvien pieaugošais dronu skaits nerada nekontrolētu tā apdraudējuma pieaugumu, ko rada nesadarbīgi droni, ir jāpastiprina sadarbība ES līmenī, pamatojoties uz šajā paziņojumā izklāstīto visaptverošo ES politiku pretdronu apkarošanai. Tādēļ pašreizējās ES līmeņa darbības tiks turpinātas un papildinātas ar šajā paziņojumā uzskaitīto galveno darbību kopumu, kas tiks īstenots nākamajos gados.

Šajā paziņojumā izklāstītās darbības aptvers laikposmu līdz 2030. gadam. Līdz 2027. gadam tiks veikts vidusposma novērtējums, ko paveiks ekspertu grupa, savukārt ES pretdronu programmas pilnīga pārskatīšana ir plānota vēlākais līdz 2030. gadam.